

Kelimeleri Mülk Edinebilir miyiz?

19 Temmuz 2005

Mustafa Altun

Ömer Naci Soykan hocanın Wittgenstein üzerine yazdığı Felsefe ve Dil adlı kitabını gecenin bir yarısında okurken, Wittgenstein'in cümlelerinin beni soru sormaya ittiğini farkedip bilgisayarını açtım. Aşağıdaki sorular bunlardan bir demet sadece. Bakalım cevap bulabilecek miyiz?

Kelimeler, insandan ayrı ve bağımsız düşünülebilir mi ya da bir insan tarafından kullanılmayan bir kelime, kelime değeri taşır mı? Dağ başında yapayalnız duran basit bir taşın taşıdığı anlam ile bir kelimenin taşıdığı anlam ya da işlev arasında belirgin bir fark var mıdır? Kelimeler bizim neyiz olur? Onları mülk edinebilir miyiz? Sorular sorular sorular...

Boş levha mantığıyla bakarsak, doğuştan kelimelere sahip varlıklar değiliz. Öyleyse tıpkı çıplak iken giyinik olmak gibi, kelimeleri de doğarken çıplak olan beynimize giyiniveriyoruz. Bu giyinim onları mülk edindiğimiz anlamına geliyor mu? Elbiseler gibi. Yoksa toplum bunları bize ödünç mü veriyor?

Elbise metaforuna devam edersek, aslında her elbise her beynin ölçüsüne de uygun düşmeyebilir sonucuna varabiliriz. Kelimelerin de eni, boyu, rengi, dokusu, eklemleri var. Kimi kelimeler bizi alabildiğine cazip kılarken, kimi kelimeler pejmürde bir kılığa büründürüyor. Estetik kaygı ile işlevsellik arasında gidip gelen görünümler sergiliyoruz.

Buradan yola çıkarak dilcileri de sökükle diken terzilere benzetebilir miyiz? Ya şairlere, yazarlara ne demeli? Onlar estetik zaviyeden bakan kendi için elbise diken ve hazır giyim modasının dışına çıkmaya çalışan moda tasarımcılarına benzetilebilir. Bazısı mektepli, bazısı alaylı tasarımcılar.

Peki ya terzi ya da moda tasarımcısı elbisenin mülkünü devredebilir mi? Bu elbiseyi giyen terziye ve tasarımcıya göre emanetçi ya da askılık mıdır? Kullanım hakkını mı almıştır? Dilcilere bu bağlamda baktığımızda mülk devrinden ziyade mülkün kadastrasını yapan tapu memurları hükmünde değerlendirmek gerekiyor. Ama şair ve yazarlar için aynı şeyi söylemek zor. Zaten belirgin bir biçimde ben-merkezlidirler, mülk devrine yanaşmazlar çoğu zaman. Çünkü dilde varoluşlarını ve özgünlüklerini ellerindeki bu mülklere borçludurlar.

Roland Barthes'in semiotiğinden (gösterge bilimi) baktığımızda, buraya kadar yazdıklarımız aslında moda ile doğal diller arasında yapısal ve işlevsel açıdan benzerlikler olduğunu gösteriyor bizlere.

Gecenin bu vaktinde uyku alâmetleri kendini gösterdiği için yazıyı burada noktalamak zorunda kalıyorum.

Kaynak önerileri:

1. Ömer Naci Soykan,Felsefe ve Dil, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 1995.
2. Roland Barthes,The Fashion system=[Systeme de la mode] (1967), University of California Pr.:Berkeley.
3. Roland Barthes,Göstergebilimsel Serüven (1997), Yapı Kredi Yayınları.
4. Roland Barthes,Göstergeler İmparatorluğu (1996), Yapı Kredi Yayınları.